

EXAMENSARBETE

Hösten 2008

Lärarytbildningen

Sjung för livet!

Sex pedagogers arbete med sång och musik i förberedelseklass

Författare

Susanne Björk
Eleonor Torkelsson

Handledare

Elisabet Malmström

Sjung för livet!

Sex pedagogers arbete med sång och musik i förberedelseklass

Författare: Susanne Björk & Eleonor Torkelsson

Abstract

Syftet med denna studie är att undersöka hur man i förberedelseklass arbetar med sång och musik. Forskningsteorin behandlar estetikens betydelse och begrepp samt vikten av ett vidgat textbegrepp. Olika teoretikers syn på lärande ges. Vidare diskuteras begreppet nyanlända barn samt förberedelseklassen och dess funktion. Fokus ligger på sången och musiken, dels genom att markera den allt större bristen på ämnet i skolan och lärarutbildningen och dels genom sången och musikens betydelse för inläring. I vår empiri har vi valt att intervjua sex stycken pedagoger och intervjuerna spelades in på band. Resultatet av empirin visade att pedagogerna var positivt inställda till sång och musik som medel för inläring och även muntlighetens betydelse i klassrummet. Pedagogernas svar vittnar om en medvetenhet i nyttjandet av musik och sång, som användes dels för att göra undervisningen lustfylld, och dels som ett medel för att ge barnen en förståelse och ett sammanhang. Samtidigt betonar pedagogerna en brist på kompetens inom sång och musik – men de sjunger ändå!

Ämnesord: sång, musik, förberedelseklass, inläring, estetik, vidgat textbegrepp, lärarutbildning

Innehåll

1. Inledning och bakgrund.....	5
1.1 Syfte och problemformulering.....	6
2. Teori.....	7
2.1 Estetik, skolan och lärande.....	7
2.2 Nyanlända barn och förberedelseklass.....	10
2.2.1 Syfte och målsättning med introduktion av nyanlända barn.....	10
2.3 Musikens betydelse i livets början.....	11
2.4 Spontansång.....	12
2.5 Sången som språkutvecklare och som förenar.....	12
2.7 Musiken i skolan.....	14
2.8 Sammanfattning.....	15
3. Problemprecisering.....	17
4. Empiri.....	18
4.1 Metod.....	18
4.2 Urval.....	18
4.2.1 Pedagogporträtt.....	19
4.3 Genomförande.....	20
4.3.1 Etiska övervägande.....	20
4.4 Dataanalys.....	20
5. Resultat.....	21
5.1 Sången och musiken som estetisk metod för lärande.....	21
5.2 Arbete med modersmål och andraspråk.....	22
5.3 Pedagogerna, sången och musiken.....	23
5.4 Sammanfattning.....	23
6. Diskussion.....	25
6.1 Musiken i skolan.....	25
6.2 Musiken i lärarutbildningen.....	26
6.3 Sammanfattning.....	26
6.4 Metoddiskussion.....	27
6.5 Vidare forskning.....	28
Referenslista.....	29

Bilaga I

Bilaga II

1. Inledning och bakgrund

Barnet sjunger och visar visor för att kunna organisera sina tankar i syfte att formulera talspråket (Uddén 2004, s. 51).

Som lärarstuderande med inriktning Språk och skapande, vilket är en tematisk inriktning med estetik som språk för lärande (tematisk inriktning innebär ett ämnesövergripande arbetssätt där kroppen och alla sinnen är involverade) har vi fått kunskap om och upplevt hur viktigt det är att barn får tillgång till alla estetiska språk i undervisningen. Inte minst har vi uppmärksammat att sång och musik på många sätt kan vara grunden för inläring.

Musik har i generationer betytt väldigt mycket för unga människor men dessvärre får musiken allt mindre utrymme i både förskola och skola. Dessutom anser vi det mycket anmärkningsvärt att det i de nuvarande lärarutbildningarna, för barn i de lägre åldrarna, kan vara möjligt att välja bort ett ämne som musik. Vi menar att det naturligtvis borde vara obligatoriskt om man ska kunna leva upp till det som såväl *Lpfö 98 (Läroplan för förskolan)* och *Lpo 94 (Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet)* föreskriver, det vill säga att barn ska få lära och utvecklas med hjälp av olika estetiska uttrycksformer, som till exempel musik. I en artikel i *Sydsvenskan* under rubriken ”Varje röst behövs” förespråkar musikpedagogerna och universitetslektorerna Johan Söderman och Elsmari Törnquist (2008) vid Malmö Högskola att sång och musik måste bli ett obligatoriskt ämne i lärarutbildningen. De menar att skolan försitter sin chans att genom musik nå och stimulera barn att lära sig både läsa, skriva och räkna. Dessutom ger sången en gemenskap som sträcker sig över alla gränser såväl klass, kön och etnisk ursprung. ”Många nya svenskar vittnar om hur de tillägnat sig det svenska språket genom sång i förberedelseklasser” (s. 1 a.a.).

Under utbildningens gång har vi blivit intresserade av just de här ”nya” svenskarna och barn med begränsade språkkunskaper i svenska som oftast kommer nyanlända till Sverige från olika länder. Det är meningen att den svenska skolan ska ge dessa barn möjlighet att utveckla en fungerande svenska och att komma ikapp sina jämnåriga kamrater. De kan då bli placerade i så kallade förberedelseklass som lyder under *Lpo 94*, eller börja direkt i en klass och få stöd i form av svenska som andraspråk.

Det finns många sätt att bygga upp en effektiv språkutveckling och sång och musik kan ge unika möjligheter i förmågan att kunna tillägna sig ett språk. Det har vi också fått bekräftat genom personliga erfarenheter men vi har även uppmärksammat att många forskare hävdar detsamma. ”Att låta - sjunga - språka är den medfödda ordningen hos varje människa. Sången ligger mellan lätet och talspråket” (Uddén 2004, s. 83). Tal och sång har ett gemensamt ursprung både fysiskt och kommunikativt. Sångens prosodi det vill säga rytm och melodi har också mycket gemensamt med vårt talspråk men den melodiska ljudbilden är mycket enklare, och därmed lämpligare att använda i barnens språkutveckling (Lundström, 1996). Vi menar att sången också är en viktig kommunikationslänk som förbinder människor med varandra på många sätt. ”Musikaliska övningar hjälper inte barnen enbart att förstå musiken. De ger dem också en säkerhet i deras språkliga kommunikation” (Lundström 1996, s. 113).

Vår utgångspunkt är att vi har erfarit, under vår VFU (verksamhetsförlagda utbildning), att sången och musiken inte har någon väsentlig plats i skolan. För egen del hade vi önskat något annat och därför vill vi i vårt arbete belysa hur pedagoger i förberedelseklasser arbetar med sång och musik.

I arbetet kommer vi att framförallt betona sången men även musiken och rytmen då vi är medvetna om svårigheten att speciellt särskilja dem åt. Dessutom är det i första hand talspråket vi avser när vi diskuterar språkutveckling.

1.1 Syfte och problemformulering

Syftet med vårt arbete är att belysa vad sången och musiken kan betyda för människors lärande. Vi önskar därmed att vårt arbete ska bidra till en större kunskap om sångens, musikens och rytmens betydelse för barns inläring, men också att arbetet ska bidra till förståelse för komplexiteten i det mångkulturella genom ett pedagogiskt perspektiv. Slutligen vill vi diskutera musikundervisningen i lärarutbildningen.

- Hur arbetar pedagogerna med sång och musik i förberedelseklass?

2. Teori

I teoridelen kommer vi att kortfattat behandla estetiken och det vidgade textbegreppet samt några lärandeteorier. Vi kommer också att beskriva förberedelseklassen där vi redogör för vad den är och hur den uppstått. Till sist vill vi belysa några olika perspektiv på sången och musikens betydelse för språkutvecklingen.

2.1 Estetik, skolan och lärande

Pramling Samuelsson m.fl. (2008) framställer estetik ”som läran om det sköna och om konsten” (s. 12), där de vidare berättar att man inom pedagogiska verksamheter ofta använder begreppet ”skapande”. Med estetik avser Aulin-Gråhamn och Thavenius (2003) att man använder sig av olika språk så som bild, ord, rörelse och musik för att skapa sammanhang och insikt. Författarna är noga med att poängtera att inte vad som helst är språk, utan att det handlar om att just skapa ett sammanhang, en meningsfullhet. Att skapa meningsfullhet med olika språk ger barnen en större insikt i, och mer förståelse för det de lär. Tyvärr ser författarna en brist i skolan när det gäller att ta tillvara de möjligheter användandet av estetiska uttryckssätt ger. Även Pramling Samuelsson m.fl. (2008) ser hur estetiken ger en större meningsfullhet i lärandet, de anser att barn lär med hela kroppen, att de förnimmer med alla sina sinnen. Samma uppfattning delar även Aulin-Gråhamn, Persson och Thavenius (2004) som uttrycker att ”konsten och det estetiska kompletterar med de icke verbala vägarna till erfarenhet och kunskap” (s. 230). Författarna ser det som en fördel att låta alla sinnen vara med i lärandet, att känslor, fantasi och inlevelseförmåga ger fler vägar till förståelse i lärandet.

I Kammarmusikförbundets tidning, (*Musikant och Kammarmusik-Nytt* 2007) skriver en ansevärd skara musikprofiler i Sverige en debattartikel, som ställer sig kritisk till de estetiska ämnenas dåliga status i skolan. Framförallt riktar de kritik till den sjunkande lärarkompetensen i musik. Det gäller såväl bristen på fortbildning för redan verksamma lärare som lärarutbildningens alltjämt krympande estetiska innehåll, framförallt när det rör musik. I artikeln poängterar de att forskning påvisar att de estetiska språken, som till exempel musik, teater, bild och dans, har betydelse för barns språkutveckling, både vad det gäller talspråk, som läs- och skrivutvecklingen.

Myndigheten för skolutveckling (2003) beskriver människan som en individ som kommunicerar för att skapa meningsfullhet, insikt och kunskap. I människans kommunicerande använder vi alla våra sinnen och det är inte bara genom det skrivna ordet som meningsfullhet, insikt och kunskaper genereras. Myndigheten talar om "det vidgade textbegreppet", där man ser olika uttryckssätt – språk som en vital del av människans kommunikation. Där ses till exempel sång, dans, musik, bilder och drama som delar av det vidgade textbegreppet. Myndigheten pekar även på samspelet av det vidgade textbegreppet och människans erfarenheter och sociala sammanhang. Det handlar om att skapa mening med de redskap man använder för att nå meningsfullhet, insikt och kunskap utifrån individens erfarenheter och referensramar.

Enligt *Lpo 94*, (Utbildningsdepartementet 2006), ska eleverna få erfara med hela kroppen, de ska experimentera med olika uttrycksformer, för att uppleva olika sinnesstämningar. Att musik, dans, bild och andra former av skapande uttrycksformer bidrar till att eleven tillägnar sig kunskap är tydligt i skolans uppdrag. I kursplanen för svenska (Utbildningsdepartementet 2008) innebär formuleringen ett vidgat textbegrepp för svenskämnet att inte bara tal och skrift ingår utan även bilder. Vidare talas det om vikten av att använda sig av "elevernas egna kulturella skapande och med anknytning till deras läs-, film- och teatererfarenheter låta olika upplevelser, åsikter och värderingar mötas" (s. 97 a.a.). Även kursplanen i svenska som andraspråk, som avser elever med annat modersmål än svenska menar att eleverna skall tillägna sig en sådan språkbehärskning att de med fullt utbyte kan tillgodogöra sig utbildningen i andra ämnen och kan ingå i kamratgemenskapen och i det svenska samhället. I kursplanen för musik beskrivs musikämnets karaktär som ett sammanlänkande ämne där elever med olika etnisk bakgrund kan mötas, och att musik kan vara ett betydande verktyg och stöd i elevernas svenska språktillägnande (a.a.).

Uddén (2004) filosofie doktor i musikpedagogik och lärarutbildare, betonar att pedagogen Fröbel redan på 1800-talet såg vikten av att använda sig av sången i kombination med rörelse; en form av rörelsevisor som ett sätt för barnet att lära för barnet att förstå språkets innebörd. Han såg kommunikationen i användandet av rörelsevisor som ett centralt medel för tillägnande av språket mellan pedagogen och barnet, både vad det gällde yngre och äldre barn. Pedagogens uppgift var dessutom att fungera som en stöttande verbal brygga mellan barnet, rörelseleken och dess innebörd.

Bråten (1998) refererar till pedagogen Vygotskij som även han betonar att barnet lär i samspel, i ett socialt sammanhang med sin omgivning och detta särskilt i barnets språkutveckling. Vygotskij framhöll vikten av att inte bara se barnets på egen hand förvärvade kunskaper utan även dess möjlighet till vidare kunskap som kan nås i samspel med mer erfarna personer. Vygotskij kallade det barnets potentiella utvecklingszon och betonar att det är då barnet driver sin utveckling framåt och lär, inte genom att serveras färdiga svar på problem och dilemman. Vidare framhåller Vygotskij att kunskap måste ske i sitt sammanhang och bör inte lösryckas, han menar att det inte blir meningsfullt och motiverande i lösryckta delar, utan att lärande bör vara holistiskt, det vill säga en del av ett sammanhang, en helhet (a.a.). Uddén (2004) vill betona samtalets betydelse där man använder rösten och kroppen för att kommunicera. ”Vi lär genom att uttala och med gester visa ordens innebörd både för oss själva och för andra” (s.106).

Alla mänskliga kulturer skapar musik – *sin musik*. I musik är både texter och melodier kulturellt bestämda. Yngre barn kan relativt lätt lära sig sånger utantill utan att för den skull behöva förstå vad de sjunger. Förståelse kräver något annat, nämligen en erfarenhet bakom orden som ger dem mening när vi sjunger (Ladberg 2000 s. 174).

Ladberg (2000) filosofie doktor i pedagogik och psykolog poängterar vikten av att barn som behöver sitt modersmål för att kunna tänka, reflektera och ta till sig nya kunskaper. Utan ett tänkande språk, kan individen inte heller lära sig nya ord. De nya orden på det nya språket måste ha något att referera till, det måste finnas ett begrepp för ordet, annars blir det just bara ett ord utan innebörd. Detta betonar även Vygotskij (Bråten 1998) som anser att begrepps bildning föregår orden, det vill säga orden har inte någon betydelse utan begreppsuppfattningen. *Myndigheten för skolutveckling* (2003) skildrar att barn redan innan sju års ålder behärskar sitt modersmåls grund, så som ordförråd, grammatik och samtalsmönster. Även ett nytt språk, ett andraspråk, har de yngre barnen lätt att lära på några år. Men det är oftast på en relativt ytlig nivå där den djupare förståelsen inte riktigt infunnit sig, utan det är i den mer vardagliga kommunikationen barnet verkar behärska språket. Myndigheten anser liksom Ladberg och Bråten att det är en fördel för barnet som lär ett andraspråk, att det behärskar sitt modersmål, detta för att kunna greppa mer abstrakta ord och uttryck. Barnet behöver något ”handfast” att koppla samman med det nya ordet och betydelsen. Detta markerar vikten av att inte förringa barnets modersmål och därmed modersmålslärares betydelse. Samtidigt markerar Myndigheten att de allra yngsta barnen inte har några problem med att lära två språk samtidigt.

2.2 Nyanlända barn och förberedelseklass

Myndigheten för skolutveckling fick, under 2006 uppgiften av regeringen att komma fram till en nationell planläggning om hur nyanlända barn skulle tas emot och integreras i den svenska grund- och gymnasieskolan (*Myndigheten för skolutveckling* 2007). Med begreppet nyanländ åsyftas barn som vistats i Sverige mellan 0 – 3 år innan de börjar i den svenska skolan. Under 2006 arbetade myndigheten med att få fram information om hur man arbetade med dessa barns integrering ute i landets skolor. Ett vanligt sätt att introducera de nyanlända barnen i den svenska skolan var att samla de nyanlända barnen i så kallade förberedelseklasser, i olika stora grupper. Myndigheten definierar förberedelseklass på följande sätt: ”särskilt stöd som ges i grundskolan för att möta nyanlända elevers behov i en särskild undervisningsgrupp. Styrelsen för utbildning skall efter samråd med eleven och elevens vårdnadshavare besluta i fråga om elevens placering i särskild undervisningsgrupp” (s. 23 a.a.).

2.2.1 Syfte och målsättning med introduktion av nyanlända barn

Genom en nationell plan var syftet att öka de nyanlända barnens möjligheter till en så bra introduktion som möjligt i den svenska skolan och i det svenska samhället, samt att förbereda dem för framtiden. Faktorer att ta hänsyn till är att dessa barn kommer till Sverige med olika traumatiska upplevelser, de har mist sin trygghet, de har sin bakgrund i olika kulturer, därtill har de inga eller begränsade kunskaper i det svenska språket (*Myndigheten för skolutveckling* 2007).

Alla kommuner i Sverige är skyldiga att erbjuda de nyanlända barn, med uppehållstillstånd av flykting- eller flyktingliknande skäl, tillgång till den svenska skolan, och då är det angeläget om riktlinjer för hur denna introduktion ska gå till. Målsättningen är att ge barnen bästa möjliga förutsättningar för sitt lärande var i landet de än introduceras i den svenska skolan, och utifrån samma premisser som svenskfödda barn. I den målsättningen ingår även att de nyanlända barnen i den svenska skolan möter pedagoger med kunskaper om olika kulturer och har förmåga att stötta dem i deras språkliga svårigheter (a.a.).

Medan *Myndigheten för skolutveckling* har arbetat med ärendet har flödet av nyanlända barn ökat i stor omfattning, och många kommuner efterfrågar nationella strategier för att introducera dessa barn i skolan. Strategier behövs som ett underlag för en bra mottagning av barnen och nationella strategier har arbetats fram till en handlingsplan, med utgångspunkt i

rådande styrdokument och forskning. Dock finns det otydligheter med hur man ska agera utifrån kommunerna och skolornas sida medan man väntar på ett regeringsbeslut av myndighetens *Förslag till Nationell strategi för utbildning av nyanlända barn och ungdomar*. Det positiva är emellertid att förslagen på en nationell strategi har lyft ämnet till diskussion på kommunernas agenda, och kommunerna har blivit mer medvetna om vilka kompetenser de behöver för att tillgodose behovet av pedagoger till de nyanlända barnen (Myndigheten för skolutveckling 2008). Under tiden har Skolverket arbetat fram *Allmänna råd för utbildning av nyanlända elever* som redskap för kommunerna att arbeta utifrån som ger dem rekommendationer för hur man ska bemöta de nyanlända barnen i skolan (Skolverket 2008).

Skolverket (2008) poängterar att det kan vara en mödosam process att tillägna sig ett nytt språk, och att tillägna sig det så pass bra att man som elev kan tillgodogöra sig sin skolgång. Särskilt mödosamt blir det för de elever som inte får vidareutveckla sitt modersmål.

2.3 Musikens betydelse i livets början

Redan i fosterstadiet uppfattar barnet rytmik och puls både utifrån och inifrån moderns kropp Wiklund (2001). "Det är livets musik som redan har börjat, den första estetiken, det första vackra och uttrycksfulla som barnet får sig till livs" (s. 27). Uddén (2004) hänvisar till Bjørkvold (2005) professor i musikvetenskap som hävdar att vi redan i fosterstadiet och hela livet är musiska. "Hennes språk är musiska i den meningen att alla sinnesintryck och kroppsuttryck bygger på rytm, rörelse och ljud" (s. 30). Detta har en avgörande betydelse för människan, både fysiskt och psykiskt därför uppmanar han till att sjunga och leka, prata och dansa redan med det ofödda barnet. Även Jederlund (2002) refererar till flera forskare bland annat har DeCasper med framgång försökt utröna hur fostret kan uppfatta och minnas rytmiska ljud t.ex. en ramsa. Det visade sig att nyfödda barn mycket väl kunde komma ihåg både rytmiska och oregelbundna texter. Spädbarnsforskare som Trevarthen har dessutom noterat att föräldrar, när barnet är fött, omedvetet använder språkets musikaliska uttryck för att etablera kontakt med barnet. Barnet blir då nyfiket och kan bekräfta den vuxne genom ett leende som kan inspirerar till fortsatt musikalisk lek. Uddén (2004) poängterar vikten av att sjunga och dansa med barnen långt innan de kan förstå och läsa texter; barnet försöker röra sig i takt med musiken och även med talspråket som det hör omkring sig. När det gäller

spädbarn så svarar de bäst på språkljud som liknar sångtoner och ligger i det högre registret; det talas om barnriktat språk.

2.4 Spontansång

Bjørkvold (2005) kallar spontansång för barns musikaliska modersmål och menar att den ingår i deras dagliga sysselsättningar som till exempel lek i sandlådan. Likaså påpekar Uddén (2004) att spontansång kan innebära att gnola och sjunga i vardagen med barnen på såväl färdiga som egengjorda melodier. Båda författarna poängterar värdet av den spontana sången. När barnet gungar och spontant börjar sjunga kopplas de stigande och fallande rörelserna till sången. ”Tankar, ord, sång, känslor och hela repertoaren av kroppsrörelser vävs ihop som avspeglingar, eller modaliteter i barnets helhetsupplevelser” (Bjørkvold 2005, s. 36). Bjørkvold menar också att barns spontansång har en kontaktskapande, informationsmässig och identitetsmarkerande funktion. Med sång, rytm och rörelse använder barn ett multikommunikativt sätt för att visa sina upplevelser och vad de vill säga (Uddén 2004).

Sången kommer långt före talet och hur sedan barnet utvecklar traditionell sång beror på den allmänna utvecklingen och på miljön. ”En sjungande kultur skapar sjungande barn” (Jederlund 2002, s. 66). Jederlund menar vidare att spontansången har många funktioner och används i alla kulturer allt från ”lallsång” till färdiga visor men det väsentliga för barnet är att göra sig hört och att kommunicera genom spontansången. Även Hammershøj (1997) anser det viktigt att pedagoger synliggör barnets spontansång. Det är en improvisation som stärker självförtroendet och barnen ”får möjlighet att utveckla det musikaliska material som de äger” (s. 75).

2.5 Sången som språkutvecklare och som förenar

Enligt Jederlund (2002) får spontansången nya funktioner när talspråket kommer i gång och hänvisar till lingvisten Watersons studier som visar att barn använder ett mycket större ordförråd när de sjunger sånger, rimmar och reciterar ramsor. Med hjälp av rytmen och melodin i texterna möter barnen nya ord, begrepp och uttryck som de med lätthet kan lära in. Sångerna kan också inspirera till reflektion och förståelse av hela sammanhang och berättelser. Barnet får också ett rikare språk med längre formuleringar när de sjunger, än

jämfört med då de talar. Både Jederlund (2002) och Bjørkvold (2005) hävdar att de aldrig har mött barn som inte sjunger men däremot barn som inte talar och de menar att sången kan bli en inkörsport till talet.

När det gäller andraspråksinläringen så kan inte Jederlund (2002) hänvisa till några vetenskapliga studier kring andraspråksinläring och musik men han beskriver flera projekt ute i landet som med framgång har bedrivits kring musik och andraspråksinläring. Bland annat använde Musikspråkförskoleprojektet i Tensta medvetet musik och rörelse som språkfrämjande redskap. Meningen med projektet var att barnen genom musiken skulle få utveckla det svenska språket, förbättra kommunikationen och stärka barnens självförtroende. Projekten visar att förskolebarn med ett annat hemspråk erövrar sitt nya språk med stora framsteg när de kontinuerligt får delta i musikaliska lekar. Jederlund hänvisar också till Wiberg och Waterson som pekar på hur andraspråksinläraren tillägnar sig det nya språket i helfraser utan att kanske alltid förstå dess innebörd. Det prosodiska kommer före det segmentella därför blir dessa fraser lättare att lära in genom t.ex. sång och ramsor.

Lpo 94 (Utbildningsdepartementet 2006) understryker betydelsen av en nära koppling mellan kulturell och personlig identitet. Samtidigt påtalas betydelsen av förmåga till inlevelse i andra (kulturella) villkor och erfarenheter. ”Språk, lärande och identitetsutveckling är nära förknippade” (s. 5). Integrationsprojektet i Tensta som Jederlund (2002) beskriver syftar till att bland annat stärka gemenskapen mellan barnen. ”Musikupplevelsen här och nu, det sociala mötet och det egna skapandet är viktigare än att nå det perfekta resultatet” (s. 94).

Under rubriken *Sång och integration i skolan* beskriver Fagius m.fl. (2007) hur man i det mångkulturella Bergsjön mycket medvetet arbetar för barnens rätt till en sångskatt.

Vår ambition är att lägga *en gemensam grund för sång- och kulturvanor* för våra elevers integrering och delaktighet i det samhälle vi har i Sverige. De behöver en plattform för att kunna närma sig det land de lever i så att de kan bli en del av det. Lika viktigt är det att försöka möta barnet där det står i sin kultur- och livssituation och bygga broar till en ny och spännande värld tillsammans (s. 101).

Fagius m.fl. menar samtidigt att det inte är konfliktfritt. I många länder har musik och andra kulturämnen låg status och det tar därför långt tid att övertyga föräldrar om sångens positiva effekt på de övriga ämnena i skolan.

2.7 Musiken i skolan

I *Lpo 94* (Utbildningsdepartementet 2006) står det att skolan under elevens utbildning är skyldig att låta eleverna förkovra sig i kreativt skapande och att utveckla elevernas intresse för samhällets kulturutbud. Vidare står det under skolans uppdrag att eleverna ska få möjlighet att pröva och utveckla olika uttrycksformer såsom musicerande, för att på så sätt erfara känslor och stämningar (s. 12). Uddén (2004), menar att fokus är ”för mycket på tekniska färdigheter på instrument istället för att fokusera på barnen och deras grundläggande behov” (s. 20). Jederlund (2002) försäkrar att barn märker genast skillnad på en tillrättalagd pedagogisk situation som går på slentrian mot en musikalisk upplevelse med personligt engagemang

– Vad är det vi gör med barnen i övergången från barnkultur till skolkultur? Det frågar sig Bjørkvold (2005) och menar att det musiska är viktigt för allt lärande i *alla* ämnen, eftersom det för samman både estetisk och intellektuell stimulans, även om ämnena i sig inte är musiska eller kreativa.

Uddholm (1993) menar att musikundervisningen inte gynnas i Sverige och vad målen i grundskolan ska innehålla är bara vackra formuleringar och de har ingen förankring vare sig i lärarutbildningen eller i den övriga verkligheten. Uddholm tror dessutom att antalet musiktimmar i skolan kommer att minska med åren p.g.a. att musikämnet inte betraktas som viktigt. Enligt Sundin (2001), har alltid musik fått stå tillbaka för andra ämnen och ofta blir musikämnet något som måste läras ut av en expert vid särskilda tillfällen. Ibland blir musik integrerad i skolans övriga ämnen, men då endast som ett komplement. Författaren refererar vidare till Wiklund som menar att: ”Musiklivet i skolan anger den kulturella temperaturen, ja, visar på hur skolan mår som helhet” (s. 171). Wiklund menar också att musiken borde ha ett egenvärde i skolan, den är en tillgång som ”kan samla upp och utveckla många kompetenser hos människan” (s. 171).

Kursplanen i musik beskriver att musik och språk har många gemensamma enheter som till exempel musik och matematik (Utbildningsdepartementet 2008). Även Lundström (1996) pekar på att det finns ett starkt samband mellan musikaliska färdigheter och att läsa, skriva och räkna och hon menar att detta samband förbises i skolan.

Ljudens olika variationer tjänar som förmedlare av budskapet. Hjärnan omvandlar ljuden till tecken genom en symboliseringsprocess. Skillnaden är möjligen att musiken har enklare tecken än språkets bokstäver, eftersom de musikaliska tecknen står i en direkt relation till ljudförloppet (s. 109).

Uddén (2004) förespråkar ett utvidgat musikbegrepp, en musisk kommunikation där pedagoger i vardagen medvetet och utan hämningar använder rösten och kroppens rytmiska möjligheter när de språkar med barnen.

Kursplanen för svenska (Utbildningsdepartementet 2008) framställer att svenskämnet i kombination med andra ämnen bör förbättra elevernas skapande, tänkande och ”kommunikationsförmåga”. Bjørkvold (2005) hävdar att skolan är beroende av ett helhetsperspektiv. Möjligheterna är oändliga att i skolan integrera musiken med övriga ämnen och det kommer att gagna lärmiljön på många olika sätt.

Lundström (1996) hävdar att kommunikation i olika former är livsavgörande för att vi ska få kunskap om varandra, det är följaktligen barnens viktigaste redskap för att det ska förstå såväl sig själv som sin omvärld. Björk och Liberg (1996) visar ett konkret exempel på hur skrivglädje kan upplevas genom sång och musik.

I en klass fanns det en flicka som oftast satt och småsjöng medan hon skrev. När det var dags att läsa upp vad barnen hade skrivit, ville hon inte läsa sin text utan sjunga den. Hon hade nämligen skrivit en sång. Det var hennes uttrycksform. Det mesta hon skrev framförde hon med hjälp av en egen för tillfället hopsnickrad melodi. Hon njöt när hon skrev på detta sätt. Det syntes och hördes (s. 96).

2.8 Sammanfattning

Den litteratur som redovisas i teoridelen pekar entydigt på att estetik ger större meningsfullhet på många olika sätt i lärandet. Det riktas dock kritik från flera håll mot att det dras in alltmer på de estetiska ämnena i skolan trots att *Lpo 94* (Utbildningsdepartementet 2006b) betonar att alla estetiska uttrycksformer ska ingå som en metod att kunna tillägna sig kunskap och fungera som ett vidgat textbegrepp.

Både Fröbel och Vygotskij betonar barnets samspel med sin omgivning för att nå en språklig utveckling där orden får en betydelse i ett sammanhang. I Vygotskijs så kallade potentiella utvecklingszon innebär det att barnet får pröva och upptäcka tillsammans med andra och därigenom nå en förståelse och en vidare kunskap. För att nå denna kunskap menar Ladberg

(2000) att barn måste ha ett tankespråk. Därför är det väsentligt att barn med andra modersmål än svenska får undervisning i sitt språk för att undvika brister i språkets grunder.

I förberedelseklassen finns barn som har kommit nyanlända till Sverige och Skolverket ger kommunen rekommendationer hur mål och syften ska uppnås. Avsikten är att ge dessa barn en bra start i skolan med möjlighet till lärande utifrån sin bakgrund i olika kulturer. Utan tillgång till sitt eget modersmål får barn svårare att kunna tillägna sig det svenska språket.

Spontansång definiera barnets allra första improviserade sång där barnet med hjälp av att sjunga kommunicera men också markerar sin identitet. För att stärka barnets självförtroende är det därför väsentligt att synliggöra barns musikaliska uttryck. Sång och musik är viktigt för barn i olika utvecklingsstadier och stimulerar med stor framgång språkutvecklingen, inte minst i andraspråksinläringen. Musik och språk har mycket gemensamt och det förespråkas att musiken ska integreras med övriga ämnen i skolan.

3. Problemprecisering

Vi har nu tecknat en inledning och en teoretisk bakgrund till föreliggande undersökning som belyser hur sång och musik, kopplade till språkutveckling, förstås av pedagoger i förberedelseklass. Undersökningens konkreta fråga är:

- Hur använder pedagogerna i förberedelseklass sång och musik i elevernas lärande?

4. Empiri

I metoddelen kommer det att redogöras för hur insamlingen av data har gått tillväga, vilket material som används samt hur det har bearbetats och analyserats.

4.1 Metod

Eftersom uppsatsens syfte är att undersöka hur pedagoger arbetar med sång och musik, valde vi att göra en kvalitativ undersökning med ett antal frågor. Stöd för valet av undersökningsmetod har vi funnit i Denscombe (2000), som menar att intervjuer ger ingående svar och kräver inte några speciella tillbehör i fråga om utrustning. Nackdelen är att det är svårt att vara objektiv och att personliga omständigheter kan påverka intervjun. Forskningsintervjuer kan göras på många olika sätt och kan vara mer eller mindre fast strukturerade. En semistrukturerad intervju var att föredra för detta arbete vilket innebär att det finns en intervjuguide med frågor men den behöver inte nödvändigtvis följas strikt. Utrymme bör ges för flexibilitet och för den intervjuade att utveckla sina tankar och idéer som i sin tur kan leda till olika följdfrågor (Denscombe, 2000). Vi insåg även fördelen med att använda oss av observationer som ett komplement, men om observationerna ska kännas genuina så ville vi inte att pedagogerna skulle vara förberedda på exakt vad vi ville observera. Detta framhåller även Patel och Davidson (2003) som markerar att observationer ska ske i ett naturligt sammanhang. Detta ledde i sin tur till att hinna med observationer på alla sex pedagogernas arbetsplatser för att observera hur de arbetade specifikt med sång och musik inte gavs utrymme till under arbetets tidsbegränsning.

Till hjälp användes bandspelare, detta för att kunna lyssna på intervjuerna flera gånger och förvissa oss om att pedagogernas svar uppfattades korrekt. På så sätt erhålls mer specifika formuleringar och uttryck och framförallt exakta citat som är ett mer tillförlitligt underlag och en styrka vid tolkningen av våra intervjuer och därmed också för resultatens bärighet (Patel och Davidson, 2003).

4.2 Urval

Inför valet av intervjupersoner sökte vi på den valda kommunens hemsida vilka förberedelseklasser som fanns att tillgå. Efter telefonkontakt med de olika skolorna, där vi

förklarade vad vårt arbete skulle handla om, hade vi sex kvinnliga pedagoger som var positivt inställda till att intervjuas. Tyvärr var bristen på manliga intervjupersoner påtaglig, medan spridningen på hur lång erfarenhet pedagogerna hade som aktiva lärare var desto större. De var alla utbildade lärare i ålder från ungefär 23 till 63 och deras yrkeserfarenhet pendlade från 25 år ner till ett och ett halvt år. En pedagog ville ta del av frågorna via e-post, vilket hon också fick. Eleverna i de sex klasserna var mellan sex och tolv år gamla och antalet elever i klasserna låg mellan sex till tio stycken.

4.2.1 Pedagogporträtt

Nedan redovisas respektive pedagogs bakgrund. I alla sex förberedelseklasser där intervjuerna ägde rum fanns det en åldersspridning hos eleverna på mellan sex och tolv år och i klasserna varierar antalet elever mellan sex till tolv stycken elever.

Frida, kvinna i 55 års ålder som är utbildad lågstadielärare med 15 års erfarenhet av arbete i förberedelseklass. Frida har under sina verksamma år som lärare läst in diverse kurser, där hon markerar kurserna i specialpedagogik och svenska som andraspråk.

Carina, kvinna i 60 års ålder som är utbildad förskollärare och lågstadielärare med examen i svenska som andraspråk. Carina har arbetat i över 20 år som lärare.

Tina, kvinna i 40 års ålder med utländskt ursprung. Tina började arbeta som modersmålslärare och har under sina arbetande år vidareutbildat sig i svenska som andraspråk. Arbetade som obehörig lärare de första åren och har nu arbetat i totalt i åtta år.

Gunilla, kvinna i 25-års ålder med utländsk bakgrund som är utbildad låg- och mellanstadielärare i svenska och samhälle. Har arbetat i förberedelseklass i ett år och varit aktiv lärare i ett och ett halvt år.

Helene, kvinna i 60-års ålder, som gick ut sin utbildning till mellanstadielärare för 25 år sedan. Helene har därefter läst in svenska A, specialpedagogik, och didaktik. Nu har Helene arbetat i förberedelseklass i ett och ett halvt år.

Nora, kvinna i 40 års ålder med utländskt ursprung, är en utbildad 1-7 lärare som under åren läst in svenska som andraspråk. Nora har arbetat i förberedelseklass i tre år.

4.3 Genomförande

Alla sex intervjuerna genomfördes efter avtalad tid på respektive pedagogs skola. Vid tre intervjuer satt vi ostörda i klassrummet med stängd dörr och vid två intervjuer satt vi i deras arbetsrum. En intervju genomfördes i ett rum i anslutning till klassrummet, men detta innebar vissa störningsmoment i form av elever som gick ut och in. För att ingenting ska gå fel så är det betydelsefullt enligt Denscombe (2000) att intervjuerna äger rum i avskildhet. Intervjuerna varade i cirka trettio minuter var och vi valde att dela upp intervjuandet emellan oss, på så sätt att den ena hade en tillbakadragande roll, skötte bandspelaren, gjorde anteckningar och lyssnade in intervjun för eventuella följdfrågor medan den andra styrde intervjun. Detta för att den intervjuade inte skulle behöva bli osäker på vem hon förde samtalet med och genom detta förhoppningsvis känna sig mer trygg och avslappnad under intervjun.

4.3.1 Etiska övervägande

För att pedagogerna skulle känna sig förberedda överlämnades vid intervjutillfället ett brev, se bilaga I, där det återigen informerades om arbetets syfte, om varför det var viktigt för oss att spela in intervjuerna, och att pedagogerna var helt anonyma i vår studie. De fick också ta del av intervjuguiden, se bilaga II. Slutligen förvissade vi oss om att de gav sitt godkännande till att intervjun spelades in på band.

4.4 Dataanalys

När intervjuerna var gjorda behandlades stoffet genom att det inspelade materialet transkriberades. Texterna bearbetades och färgkodades med hjälp av dator så att jämförelser kunde göras och utifrån likheter och variationer kategoriserades pedagogernas svar under olika kategorier som vi ansåg relevanta för arbetets syfte (Patel & Davidson, 2003).

5. Resultat

Fokus i detta arbete har varit hur man arbetar med sång och musik i förberedelseklass. Utifrån nedanstående kategorier redovisar vi resultat och analys.

5.1 Sången och musiken som estetisk metod för lärande

För att befrämja lärande på olika nivåer framhöll pedagogerna att de arbetar utifrån ett helhetstänkande och betonar vikten av att använda estetiska metoder i barnens lärande. ”Ju fler sinnen som är involverade desto bättre komihåg blir det av det”, berättar Frida. Sång och musik använder de flesta medvetet som ett stöd för minnet och för att ge barnen svenska ord och formuleringar. För ordens sammanhang och innebörd väljer pedagogerna ut sånger som relaterar till barnens vardag och klassens gemensamma upplevelser. Gunilla berättar att hon försöker arbeta med teman och knyta de till sång och musik som till exempel vid arbete med kroppen använder hon sången ”Huvud, axlar, knä och tå”. Även Carina beskriver hur hon binder ihop sång och musik med olika teman. Nora har en tydlig medvetenhet när det gäller att använda sången och musikens i lärandet. Hon berättar om hur de i arbetslaget nyligen insett och sett resultat av att arbeta med sång och musik för elevernas lärande. Tina är mer osäker i sitt sätt att knyta an lärande till sången men beskriver en situation då en elev spontant tittar ut genom fönstret och sjunger en sång relaterat till ett tema om vädret. Tina ger ett intryck av att inte vara fullt så medveten om sitt arbetssätt utan blir överraskad över sin egen reflektion under intervjun.

Flertalet av pedagogerna arbetar ämnesövergripande med sång och musik och använder det som ett redskap i barnens lärande. De betonar att barn lär bättre när de använder kroppen och alla sinnen, som till exempel Carina när hon berättar att hon använder rörelselekar när barnen ska lära sig vad olika kroppsdelarna heter. Nora beskriver sången så här: ”Sången täcker egentligen in många olika ämnen när man tänker efter, så det är övergripande faktiskt – sången.”

Genom att använda sång och musik blir det, som en Helene uttrycker det, ett ”melodiskt sätt att lära”. En följd av musikpedagogiken visar sig genom att barnen skriver egna sångtexter utifrån sångerna och melodierna de använder. Sångerna ökar barnens svenska ordförråd och det blir lättare att komma ihåg orden och dess betydelse. Pedagogerna Helene, Frida och Nora

är överens om att sången och musiken även ger barnen språkets rytm och betoning vilket i sin tur ger ett språkligt medvetande och en känsla för uttalet.

5.2 Arbete med modersmål och andraspråk

Samtliga pedagoger är överens om samtalets betydelse både om vardagsnära ting som begrepp i kärnämnen. Carina menar att barnen måste ha ett "överlevnadsspråk", då det handlar mycket om socialisering. Först därefter kan barnen lära sig andra nödvändiga baskunskaper "man får skala bort massor av saker [...] läsa, skriva och räkna – det är det viktigaste". Andra faktakunskaper kommer barnet att lära sig med tiden "Man kan ju inte bygga ett hus med taket först, man måste ner i botten [...] det är grunderna det handlar om hela tiden" anser Frida.

Pedagogerna beskriver på olika sätt hur sången och musiken både underlättar lärande och det nya språktillägnet. "Jag har börjat märka att barnen får orden gratis via sångerna, och vid till exempel rim och ramsor. "Det blir automatiskt och samtidigt får de samma ord på köpet när man pratar om texterna, när vi går igenom dem", berättar Nora. Gunilla betonar barnens förförståelse: "Om du har tjugo barn som sammanlagt kan femton ord svenska, då kan du inte ställa dig där framme och sjunga en låt på svenska." Vidare markerar Gunilla vikten av att inte variera sångerna för mycket. För barnen blir det en trygghet med de ständigt återkommande sångerna. Frida avviker från de övriga genom att markera att texterna i sångerna inte alltid behöver bearbetas ordagrant då hon anser att det kan bli ointressant för barnen.

Några av pedagogerna betonar att man mera borde använda barnens modersmål och sångerna från deras hemland så att de känner sig stolta över sitt ursprung och kan växa med det. Gunilla uttrycker: "det hade ju varit ännu en förstärkning [...] att ta det på modersmålet". Frida och Gunilla är överens om betydelsen av att integrera modersmålet i undervisningen för självkänslan hos barnen. Helene och Carina berättar om att de sjunger på barnens modersmål vid speciella tillfällen men uttrycker inte något specifikt pedagogisk ändamål. Frida och Nora har svårt att användas sig av modersmålet i sångerna då de ser bristen på modersmållärare som ett hinder. Att modersmålet är viktigt betonar flertalet av pedagogerna, Tina är inte lika tydlig med att framhålla dess betydelse.

Genom att använda sång och musik blir det, som en Helene uttrycker det, ett ”melodiskt sätt att lära”. En följd av musikpedagogiken visar sig genom att barnen skriver egna sångtexter utifrån sångerna och melodierna de använder. Sångerna ökar barnens svenska ordförråd och det blir lättare att komma ihåg orden och dess betydelse. Alla pedagogerna utom Carina menar att sången och musiken även ger barnen språkets rytm och betoning vilket i sin tur ger ett språkligt medvetande och en känsla för uttalet.

5.3 Pedagogerna, sången och musiken

Pedagogernas förhållningssätt till sång och musik är positiv och de är medvetna om dess betydelse i lärandet. Emellertid anser de att deras musikaliska kunskaper och erfarenheter är begränsade. Flera pedagoger berättar om vikten av att använda sång och musik och att det inte spelar så stor roll om man är väldigt kunnig. Tina betonar att man behöver fortbildning för att kunna hantera sång och musik som redskap. ”Men jag sjunger i alla fall”, tillade hon därefter. Övriga pedagoger anser att det musikaliska material som finns att tillgå, till exempel via Internet och olika läromedel ger dem de verktyg de behöver för att arbeta med sång och musik.

5.4 Sammanfattning

Att använda sång och musik som estetisk metod för att underlätta barnens lärande var något pedagogerna framhöll att de gjorde, i olika stor utsträckning. Sång och musik ger sammanhang och innebörd för de svenska orden och det är ett ämnesövergripande arbetssätt som tilltalar barnens alla sinnen. Sång och musik stärker barnens självkänsla enligt pedagogerna, vilket enligt de bidrar till en gynnsam lärmiljö. Sångerna ”ger” barnen ord, men det är viktigt att barnen får en förförståelse för vad sången handlar om som förklara de svenska orden. Att upprepa samma sång om och om igen ger barnen kontinuitet och genom det en trygghet. På så sätt väcker sång och musik en nyfikenhet för det svenska språket.

Det är väsentligt att börja från grunden, då barnen först och främst måste ha ett överlevnadsspråk. Genom att samtala och sjunga om vardagsnära ting får de på så sätt ett språk att använda sig av i den viktiga socialiseringen.

Samtidigt som pedagogerna medger sina begränsade kunskaper inom sång och musik och någon efterlyser dessutom fortbildning så kan man ändå se en tydlig positiv inställning. De är väl medvetna om sångens och musikens fördelar i språkutvecklingen och i tillägnandet av ett andraspråk.

6. Diskussion

Studien visar att pedagogerna arbetar med sång och musik som ett redskap för inläring. Resultatet av intervjuerna visar på stora likheter pedagogerna emellan där samtliga är medvetna om sången och musikens betydelse för bland annat språkinläringen. Det finns en gynnsam inställning som gör att pedagogerna vågar utmana och utveckla sig själva i musiken. De anser att man inte behöver vara någon expert, det viktiga är att viljan och glädjen finns.

6.1 Musiken i skolan

Pedagogerna betonar att användandet av de estetiska ämnena i barnens lärande inte bara ger innebörd utan stärker även deras självkänsla. De ser fördelar med att integrera sång och musik i barnens lärande och menar att det skapar sammanhang och innebörd för barnen i deras lärande. Under vår utbildning har vi själva erfarit de stora fördelarna med att arbeta ämnesövergripande och tematiskt vilket vi anser vara en självklarhet för att nå de mål och riktlinjer som skolan har utformat, vilket också bekräftas av Aulin-Gråhamn och Thavenius (2003) och Pramling Samuelsson m.fl. (2008).

Barnen tillägnar sig svenskan lättare med hjälp av sången, de får orden och hela meningsuppbyggnaden men också rytm och betoning beskriver pedagogerna. Detsamma menar Jederlund (2002) och poängterar att till exempel barnens språk berikas med sångens längre formuleringar. Vidare anser Bjørkvold (2005) att sången banar väg för talspråket vilket blev uppenbart i vår undersökning där pedagogerna skildrar hur de föredrar sång som en metod i barnens andraspråkutveckling.

Trots pedagogernas positiva inställning till sång och musik beskriver de själva att de inte använder det tillräckligt regelbundet för att tillgodogöra sig dess fördelar vilket kan bero på avsaknaden av erfarenhet och fortbildning vilket pedagogerna själva uttrycker. Detta bekräftas av Jederlund (2002) som understryker det väsentliga med att kontinuerligt använda sig av musiken i barnens lärande.

Vikten av att använda sig av barnens modersmål i tillägnandet av det nya språket är något som pedagogerna är medvetna om och detta betonas mer av Tina och Nora. Ladberg (2000) och Bråten (1998) menar att utan ett tänkande språk kan man inte lära ett nytt, barnen behöver

begrepp för orden att referera till. Dessutom har vi egna erfarenhet av att det blir ytterligare en svårighet att övervinna när ett specifikt ord inte finns på barnens modersmål.

Vi upptäckte under tre av intervjuerna att pedagogerna hade annat ursprungsland än Sverige. Vår undersökning har inte beaktat detta men vi undrar om det kan ha påverkat deras inställning till att använda sig av sång och musik i sitt arbete. Har möjligen deras egna erfarenheter av att lära ett andraspråk underlättats av sång och musik?

6.2 Musiken i lärarutbildningen

Vårt antagande var inledningsvis att många pedagoger har ett ganska dåligt musikaliskt självförtroende och därför inte ser vilka möjligheter musiken har för barns lärande. Det framkom i intervjun att två av pedagogerna ansåg att de var begränsade och att det skulle behövas särskild kompetens för att musikundervisningen skulle kunna bedrivas på ett mycket effektivare sätt. Uddholm (1993), anser att mycket små resurser ges till musik i lärarutbildningarna. Han menar vidare att det kan bidra till att sänka självförtroendet hos framtida lärare istället för att öka det.

Pedagogerna uttrycker att de använder sång och musik trots att de egentligen inte anser sig vara speciellt kunniga i ämnet, och som ett par av dem också poängterar så ger sången och musiken ett lustfyllt lärande men i den svenska lärarutbildningen har antalet timmar i musik skurits ner. När det gäller redan verksamma lärare så kan man läsa i *Lpo 94* att rektorn har ”ett särskilt ansvar för att [...] personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt skall kunna utföra sina uppgifter”. (Utbildningsdepartementet 2006 s.16, 17). Vi anser att här finns det alltså möjlighet till fortutbildning och att konfrontera sina tillkortakommanden. Man ska alltså inte kunna ursäkta sig med en dålig sångröst eller bristande musikalisk erfarenhet, Jederlund (2002) menar att det handlar om att uppleva och känna och att våga ge sig hän på ett engagerat sätt, det är det som barnen uppskattar.

6.3 Sammanfattning

Syftet med vårt arbete var att undersöka vad forskare och pedagoger säger om sången och musikens betydelse för inläring. Litteraturstudierna visar att det inte råder några tvivel om att

sång och musik har ett stort värde för barns utveckling och lärande. Både Bjørkvold (2005) och Jederlund (2002) betonar att barn redan i fosterstadiet uppfattar musik och att det finns ett tydligt samband mellan musik och språkutveckling. Vi anser precis som de intervjuade pedagogerna, vilket även bekräftas av Jederlund (2002) att om man stimulerar barns musikaliska uttryck genom att kommunicera via musiken så arbetar man dessutom automatiskt med såväl språkutveckling som självkänsla och självförtroende.

Utifrån teori och empiri upplever vi att vi har fått svar på vår problemformulering. Vi kan se att alla pedagogerna i vår undersökning är medvetna om sången och musikens betydelse för lärande. De skiljer sig dock något i praktiken.

Slutligen anser vi att musikens betydelse i styrdokumentet är diffusa och måste förtydligas och för oss personligen vore det önskvärt med en målmedveten syn på musikundervisningen där framtida lärare får en möjlighet att reflektera över vad musiken kan betyda i ett *större* perspektiv.

6.4 Metoddiskussion

Vårt syfte med uppsatsen är att undersöka hur pedagogerna anser att de arbetar med sång och musik i förberedelseklass och som metod valde vi att använda semistrukturerade intervjuer. Nackdelar med intervju enligt Denscombe (2000) är att det kan vara tidskrävande att sammanställa materialet och att människor kan säga det som de anser förväntas av dem, så man kan inte förutsätta att det som de säger och gör är samma sak. En av pedagogerna fick intervjuguiden i förväg och detta kan innebära både fördelar och nackdelar. En fördel kan vara att svaren blir väl genomtänkta, men samtidigt kan då den intervjuade rekonstruera passande svar.

Att använda bandspelare är en bra dokumentation, men den kan göra situationen konstlad och hämma svaren från den intervjuade. Vi har därför insett att vi redan i telefonkontakten med pedagogerna skulle ha informerat om att vi ville göra en bandupptagning av intervjun. För övrigt behöver man öva sig på att bli bra intervjuare och det är sannolikt att vi hade varit i behov av att pröva våra frågeställningar och vår intervjuteknik innan vi påbörjade våra egentliga intervjuer. På så sätt hade vi kunnat justera frågornas innehåll och formuleringar och

därmed kanske blivit lite tryggare i vår roll som intervjuare. Vi hade då tränat oss i att styra den intervjuade tillbaka till frågans kärna och att ställa eventuella följdfrågor. Dessutom kan det faktum att vi båda två var närvarande vid intervjutillfället påverkat situationen negativt. Det hade blivit mer naturligare och avspänt för den intervjuade om enbart en av oss hade genomfört intervjun.

6.5 Vidare forskning

Under arbetets gång har nya tankar uppstått och att göra en jämförande studie mellan förberedelseklass och till exempel en förskoleklass hade varit intressant. Används sång och musik i samma syfte i respektive skolform? Vi har även under vår verksamhetsförlagda utbildning emellanåt uppmärksammat en påtaglig ovilja och ängslan från pedagogernas sida inför musikpassen och därför vore det också intressant att undersöka vilka faktorer som kan påverka pedagogens attityder till musikundervisningens roll i elevers lärande, kunskap om detta och didaktisk färdighet.

Det är en viktig fråga och vår förhoppning är att vi, om än i mindre omfattning, med vårt arbete bidragit till att lyfta musikämnets betydelse i förberedelseklass.

Referenslista

- Aulin- Gråhamn, Lena och Thavenius, Jan (2003) *Kultur och estetik i skolan. Rapporter om utbildning 9/2003*. Malmö: Malmö Högskola, Lärarutbildningen
- Aulin- Gråhamn, Lena, Persson, Magnus och Thavenius, Jan (2004) *Skolan och den radikala estetiken*. Lund: Studentlitteratur
- Björk, Maj och Liberg, Caroline (1996), *Vägar in i skriftspråket tillsammans och på egen hand*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Bjørkvold, Jon-Roar (2005), *Den musiska människan*. Andra reviderade utgåvan. Hässelby: Runa Förlag
- Bråten, Ivar (red.). (1998), *Vygotskij och pedagogiken*. Lund: Studentlitteratur
- Denscombe, Martyn (2000), *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur
- Fagius, Gunnel (red.). (2007), *Barn och sång – om rösten, sångerna och vägen dit*. Lund: Studentlitteratur.
- Hammershøj, Henny (1997), *Musikalisk utveckling i förskoleåldern*. Lund: Studentlitteratur.
- Jederlund, Ulf (2002), *Musik och språk. Ett vidgat perspektiv på barns språkutveckling*. Stockholm: Runa förlag.
- Kammarmusikförbundet, (2007), *Värna musiken i skolan! Betyg i musik utan undervisning?* <<http://www.kammarmusikforbundet.se/> [hämtat 2008-11-21]
- Ladberg, Gunilla (2000), *Skolans språk och barnets – att undervisa barn från språkliga minoriteter*. Lund: Studentlitteratur
- Lundström, Ilona Antal (1996), *Musikens gåva*. Uppsala: Konsultförlaget i Uppsala AB.
- Myndigheten för skolutveckling (2007). *Förslag till mål och riktlinjer för nyanlända elever och ungdomar* <http://www.skolverket.se/content/1/c6/01/23/18/170500_nationell_strategi.pdf> [hämtat 2008-11-05]
- Myndigheten för skolutveckling (2008), *Slutrapport U2006/5104/S Nationell strategi för utbildning av nyanlända barn och ungdomar* <http://www.skolverket.se/content/1/c6/01/23/18/170511_Slutrapport_nationell_strategi.pdf> [hämtat 2008-11-05]
- Patel, Runa och Davidson, Bo (2003), *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Tredje upplagan. Lund: Studentlitteratur

Pramling Samuelsson, Ingrid m.fl. (2008) *Konsten att lära barn estetik*. Stockholm: Norstedts Akademiska.

Skolverket (2008), *Allmänna råd för utbildning av nyanlända elever. Förslag till Nationell strategi för utbildning av nyanlända barn och ungdomar*. Stockholm: Frites

Sundin, Bengt (2001), *Barns musikaliska utveckling*. Tredje omarbetade upplagan. Stockholm: Liber.

Svenska språknämnden (2000), *Svenska skrivregler*. Stockholm: Liber

Söderman, Johan och Törnquist, Els-Mari (2008), *Varje röst behövs*.
<<http://sydsvenskan.se/opinion/aktuellafragor/article358438/Varje-rost-behovs.html?context=print>> [hämtat 2008-10-29]

Uddén, Berit (2004), *Tanke – visa – språk. Musisk pedagogik med barn*. Lund: Studentlitteratur.

Uddholm, Mats (1993), *Pedagogen och den musikaliska människan. En bok om musik i vardagsarbetet*. Mölndal: Förlaget Lutfisken.

Utbildningsdepartementet (2006), *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet Lpo 94*. Stockholm: Fritzes

Utbildningsdepartementet (2008), *Grundskolans kursplaner och betygskriterier 2000*. Stockholm: Fritzes

Wiklund, Ulla (2001), *Den lydiga kreativiteten, om barn, estetik och lärande*. Stockholm: Sveriges Utbildningsradio AB.

Brev till informanter

Hej!

Vi heter Susanne Björk och Eleonor Torkelsson och studerar till lärare vid Högskolan Kristianstad. Vår inriktning är Språk och skapande, vilket är en tematisk inriktning som handlar om estetik som språk för lärande och som vänder sig till barn upp till 12 år.

Just nu skriver vi vår C-uppsats och har då valt att rikta oss till förberedelseklasser med en intervju, där vårt syfte är att förstå hur pedagoger arbetar med sång/musik som metod för språkinläringen.

Vi är mycket tacksamma över att du ställer dig positiv till vår förfrågan och vill samtidigt informera dig om att vi kommer, med ditt godkännande att göra en bandupptagning av intervjun och vissa anteckningar. Detta för att vi ska kunna bearbeta intervjuerna efter de vetenskapliga riktlinjer som utbildningen kräver. Men vi försäkrar att Du är helt anonym i vår studie som efter utskrift kommer att raderas.

Tusen tack för din medverkan!

Susanne Björk

Eleonor Torkelsson

Intervjuguide

1. Vad har du för utbildning?
2. Hur länge har du arbetat i förberedelseklass?
3. Hur kan en arbetsdag se ut?
4. Vilken inställning har du till sången som lärandemetod?
5. Finns det någon lokal arbetsplan för förberedelseklassen utifrån barnens språkutveckling?
6. Hur medvetet använder du dig av sång och musik i barnens språkutveckling?
 - Strategier?
 - Om inte, hur skulle du vilja arbeta utifrån sång/musik?
 - Ser du på musiken som något positivt för språkutvecklingen?
7. På vilket sätt arbetar ni med sångtextens innehåll?
8. Vad använder du för musikaliskt material?
 - Använder du t.ex. vår svenska visskatt?
9. Ger arbetet med sång och musik resultat?
 - Hur visar det sig?
10. Hur skulle du vilja utveckla ditt arbete med sången som metod i lärandet?
11. Hur tycker du att din egen inställning och eventuell erfarenhet av sång och musik påverkar din undervisning.

Avslutande fråga

12. Är det något du önskar/vill tillägga?